

Aktywność społeczna i czas wolny w gminie Cieszanów

Raport z diagnozy zrealizowanej w ramach programu Partnerstwa Lokalne
PAFW

Dofinansowano ze środków Programu Lokalne Partnerstwa PAFW Polsko-Amerykańskiej Fundacji
Wolności realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce

Cieszanów, 2024

Spis treści

Wstęp.....	3
Informacje o zrealizowanych badaniach.....	3
Informacje o gminie.....	3
Wyniki badań	5
Aktywność i zaangażowanie w sprawy lokalne	5
Czas wolny	8
Miejsca spotkań	14
Gmina Cieszanów w perspektywie osób badanych	16
Potencjał młodzieży	18
Wnioski i rekomendacje	19

Wstęp

Raport, który Państwo czytacie przedstawia wyniki badań diagnostycznych zrealizowanych w gminie Cieszanów w ramach projektu Lokalne Partnerstwa PAFW. Celem, dla którego realizowano diagnozę, była chęć poznania potrzeb i problemów społeczności lokalnej w zakresie możliwości spędzania czasu wolnego. Dzięki międzypokoleniowemu spojrzeniu na to zagadnienie możliwe będzie zdefiniowanie lokalnego, społecznego dobra - potencjału, który warto rozwijać w przyszłych projektach.

Realizację badań dofinansowano ze środków Programu Lokalne Partnerstwa PAFW Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce.

Informacje o zrealizowanych badaniach

Badania diagnostyczne zrealizowano w czerwcu 2024 roku. Przygotowane narzędzia badawcze realizował zespół partnerstwa.

Zrealizowano:

- ankietę online (19 wypełnień),
- ankietę z osobami uczestniczącymi w spotkaniach Dyskusyjnego Klubu Książki (15 sztuk),
- mapę aktywności, w formie tzw. wiszącego pytania realizowaną podczas warsztatów podcastowych dla młodzieży,
- wywiady pogłębione (2, jeden z pracownikiem młodzieżowym, jeden z przedstawicielką młodzieży).

W ankiecie online wśród 19 wypełniających było 9 osób w przedziale wiekowym 31 – 60 lat, 5 osób w przedziale wiekowym 15 – 19 lat oraz 5 osób w przedziale 20 – 30 lat.

Miejscowości zamieszkania respondentów to: Cieszanów, Nowe Siło, Cieszanów – Czereśnie, Nowy Lubliniec, Biedaczów. Jedna osoba wskazała, że ogólnie mieszka w gminie. Z kolei podczas Dyskusyjnego Klubu Książki ankietę (wersja skrócona) wypełniło 15 osób. Osoby z tej grupy, które wpisały miejsce zamieszkania, deklarowały Cieszanów.

Informacje o gminie

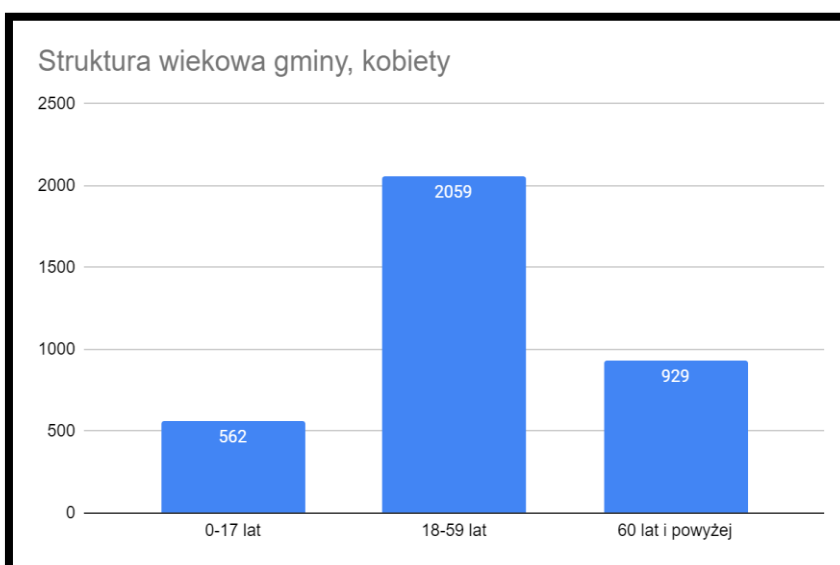
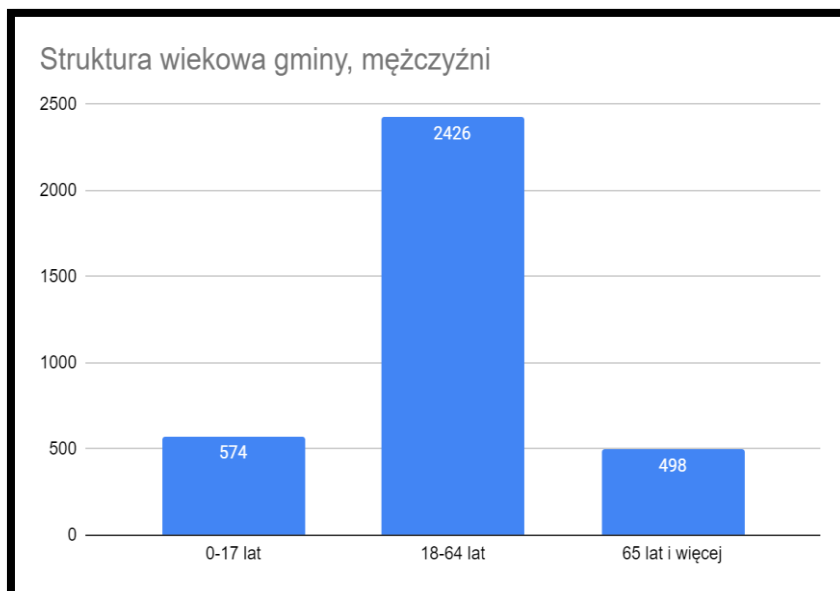
Cieszanów znajduje się w południowo-wschodniej Polsce, w powiecie lubaczowskim, województwie podkarpackim. Gmina ma charakter miejsko-wiejski, w jej skład, oprócz miasta Cieszanów, wchodzi 11 sołectw oraz 2 osiedla (powstałe w czasach PRL jako państwowe gospodarstwa rolnicze): Chotylub, Dąbrówka, Dachnów, Folwarki, Gorajec, Kowalówka, Niemstów, Nowe Siło, Nowy Lubliniec, Stary Lubliniec, Żuków, Osiedle Nowe Siło, Osiedle Stary Lubliniec.

Warunki naturalne sprzyjają wykorzystaniu terenu, jako bazy dla prowadzenia działalności kulturalnej w bezpośrednim kontakcie z przyrodą. Na terenie gminy znajduje się wiele terenów leśnych oraz zbiorniki wodne, ponadto w gminie położona jest w dolinach rzek: Brusienka, Wirowa, i potoków: Łówczanka, Buszcza, Kaflewa oraz strumieni – Łówcza i Gnojnik. Południoworoztoczański

Obszar Chronionego Krajobrazu, w tym Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej stanowi 60% terenu gminy. Miłośników przyrody przyciąga ponadto: rezerwat Przyrody „Jedlina”(ochrona starodrzewu jodłowego), Rezerwat Przyrody „Tepiły” (rezerwat leśny nad rzeką Pauczą), Rezerwat Przyrody „Bruszczyń” (pomiędzy potokami Gnojnik – Bruszcza) oraz użytek ekologiczny: „Dzikowskie Bagno”, „Za Dachnowskimi Łąkami”, „Komań” w Nowym Lublińcu, „Sopilne”.

W obrębie gminy Cieszanów znajdują się zabytki z zakresu dziedzictwa kulturowego, np. obiekty sakralne różnych wyznań (świątynie, cmentarze), dwory z elementami fortyfikacji ziemnej, miejsca pamięci narodowej.

Struktura wiekowa ludności gminy, stan na 31 sierpnia 2022r.¹

¹ <https://cieszanow.pl/o-gminie/o-gminie-inwestor.html>

Gęstość zaludnienia wg danych GUS za 2019 rok wynosi 33 osoby na kilometr kwadratowy², podczas, gdy średnia gęstość zaludnienia w Polsce to 122 osoby na kilometr kwadratowy³. Jest więc to obszar o stosunkowo niskim zaludnieniu.

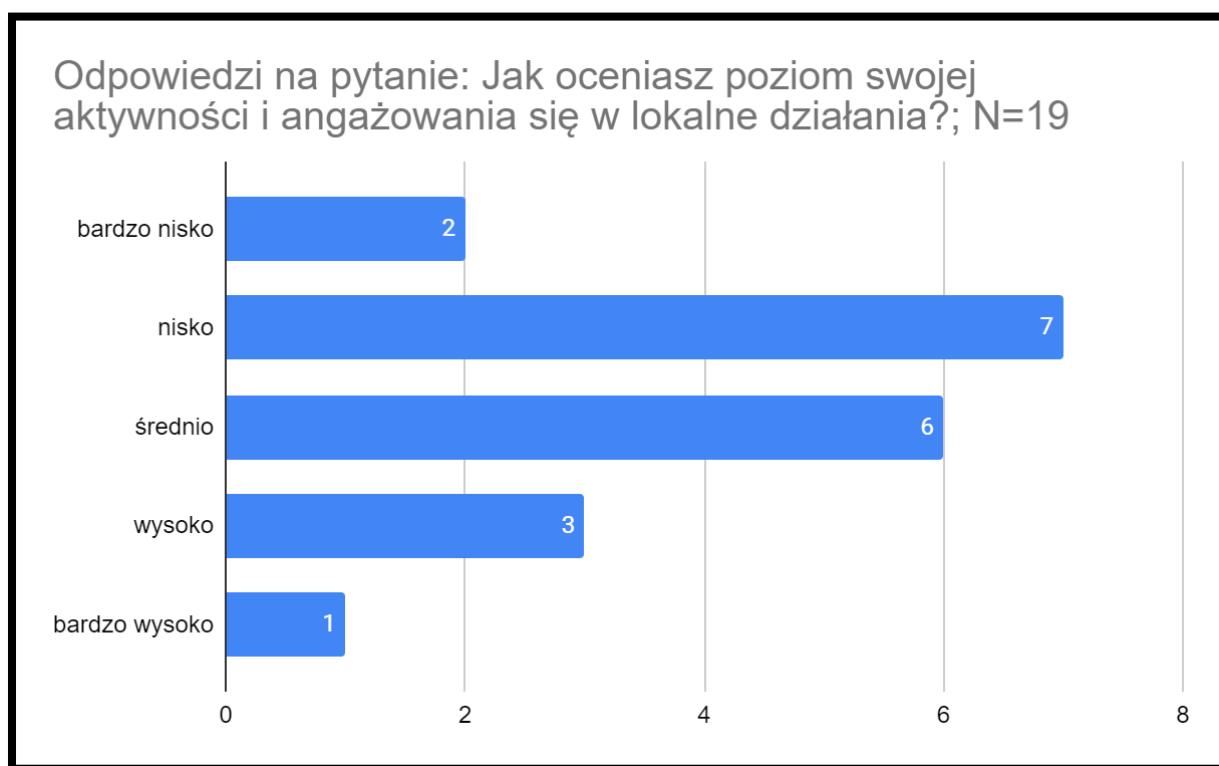
Jeśli chodzi o saldo migracyjne to jest ono ujemne, wynosi - 59, co oznacza, że osób sprowadzających się do gminy jest mniej niż opuszczających gminę (wymeldowujących się).

Wyniki badań

W poniższym rozdziale zaprezentowane zostaną informacje uzyskane w badaniach. W pierwszej kolejności będą to treści dotyczące aktywności społecznej, następnie oferty czasu wolnego i, dalej, informacje o gminie i potrzebach.

Aktywność i zaangażowanie w sprawy lokalne

Spośród 19 osób oceniających poziom swojej aktywności i zaangażowania w lokalne działania 9 osób opisało je jako bardzo niskie lub niskie, 6 osób, jako średnie a łącznie 4 osoby, jako wysokie i bardzo wysokie.

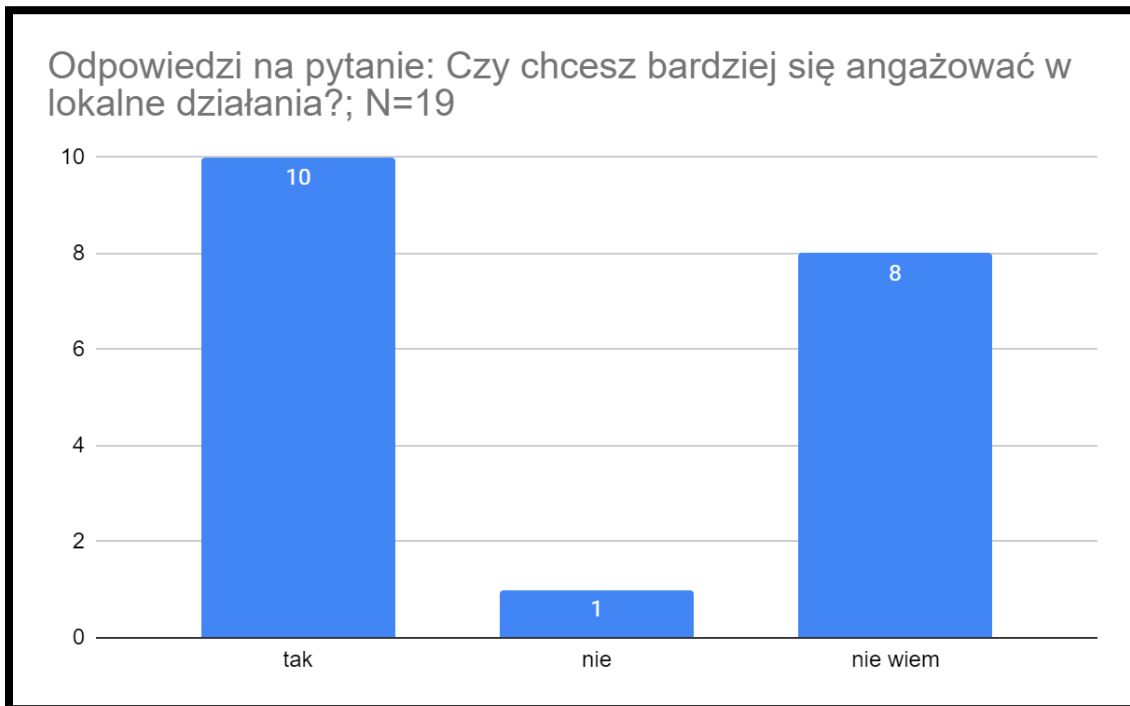

²

https://rzeszow.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_podkarpackie/portrety_gmin/lubaczowski/cieszanow.pdf

³ <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/pl/national-education-systems/poland/ludnosc-sytuacja-demograficzna-jezyki-wyznania#:~:text=W%20Polsce%20ok,zaludnienia%20wynosi%20122%20osoby%2Fkm2>

Jednocześnie 10 osób wskazało, że chciałoby zwiększyć swoją aktywność, 8 uznało, że nie wie czy chce i tylko jedna osoba odpowiedziała, że nie chce się angażować.

Jako przyczynę braku aktywności obywatelskiej i społecznej, w pytaniu, w którym możliwy był wybór wielu odpowiedzi, osoby wypełniające ankietę najczęściej wskazały brak narzędzi (programów, projektów, wydarzeń) umożliwiających zaangażowanie (12), brak wiedzy, o tym jak się zaangażować (10) oraz brak informacji o tym, gdzie i w, co można się zaangażować (10). 9 osób zaznaczyło, że przyczyną braku aktywności jest brak interesujących działań. Wszystkie te cztery najliczniej wybierane odpowiedzi odnoszą się do braku wiedzy, informacji i oferty działań i aktywności, w które można się angażować. Można na nie oddziaływać kampaniami edukacyjnymi, działaniami z zakresu edukacji obywatelskiej, czy poprzez zachętę i wyraźne zaproszenie do działania w określonych projektach społecznych.

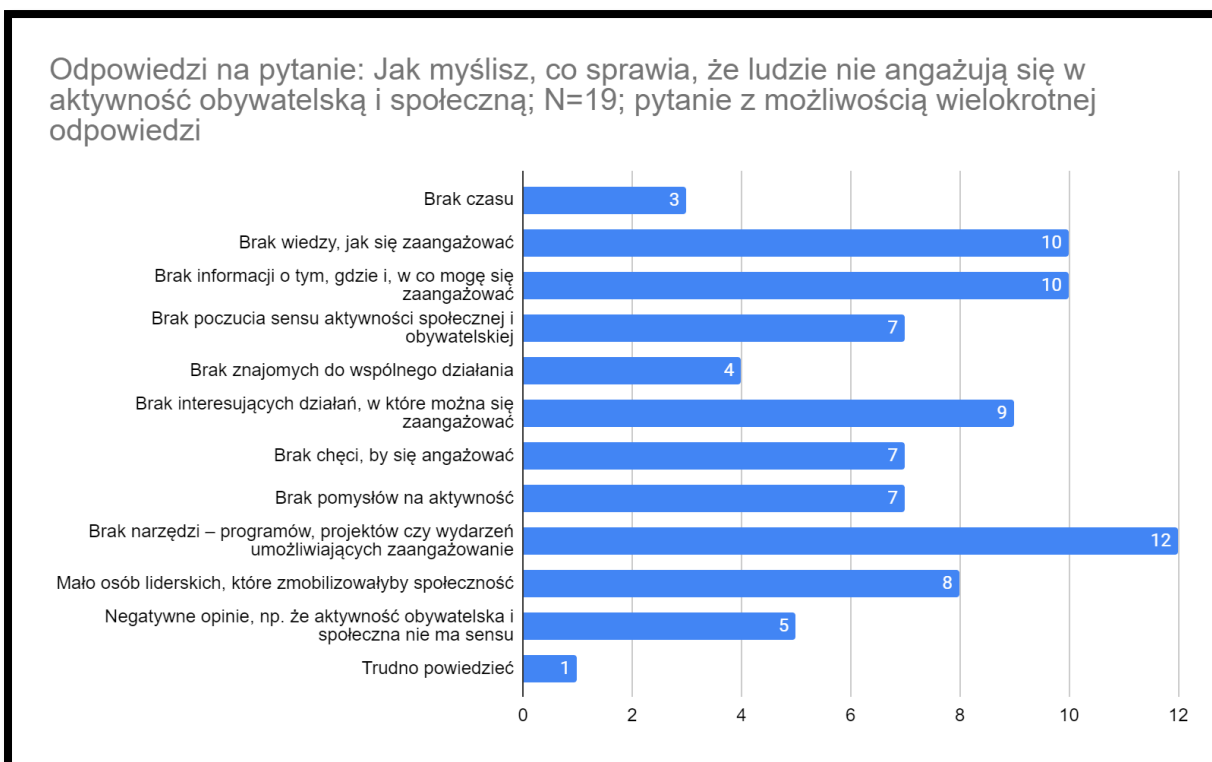
Kolejną przyczyną pod względem częstości wybierania jest zbyt mało osób liderek, które mobilizowałyby społeczność (8).

Następnie, dwie równie często wskazywane bariery (7):

- brak poczucia sensu aktywności społecznej i obywatelskiej,
- brak chęci, by się angażować.

Składają się one na blok przyczyn związanych z postawami i opiniami.

Brak pomysłów na aktywność to bariera wskazana przez 7 osób, brak znajomych do wspólnego działania wybrały 4 osoby a brak czasu jedynie 3. 1 osoba uznała, że trudno jest powiedzieć, jakie są przyczyny braku aktywności.

Wśród osób dorosłych i seniorskich uczestniczących w Dyskusyjnym Klubie Książki najczęściej wskazywaną przyczyną braku aktywności był "Brak chęci, by się angażować" (10). Kolejne, pod względem częstości wskazywania, są odpowiedzi wybierane po 5 razy:

- brak wiedzy, jak się zaangażować,
- brak informacji, o tym, gdzie i, w co mogę się zaangażować,
- trudno powiedzieć.

Brak poczucia sensu aktywności społecznej i obywatelskiej, brak pomysłów na nią oraz brak osób liderek były wybierane po 4 razy. 3 osoby wskazały, jako przyczynę braku aktywności brak czasu i brak znajomych do wspólnego działania.

Jak widać w grupie, w której dominują osoby 60+, ten układ odpowiedzi różni się od grupy wypełniającej ankietę online (w której dominowały osoby w wieku 31-60, a poza nimi w gronie respondentów były osoby w przedziałach wiekowych 15-19 i 20-30). W grupie seniorskiej z Klubu Książki dominującą wskazaną przeszkodą był brak chęci do działania, podczas gdy w ankiecie online, na podstawie odpowiedzi osób między 15 a 60 rokiem życia, jako dominujące rysują się bariery związane z brakiem narzędzi, wiedzy i możliwości zaangażowania.

Odpowiedzi na pytanie: Jak myślisz, co sprawia, że ludzie nie angażują się w aktywność społeczną i obywatelską?; N=15; możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi

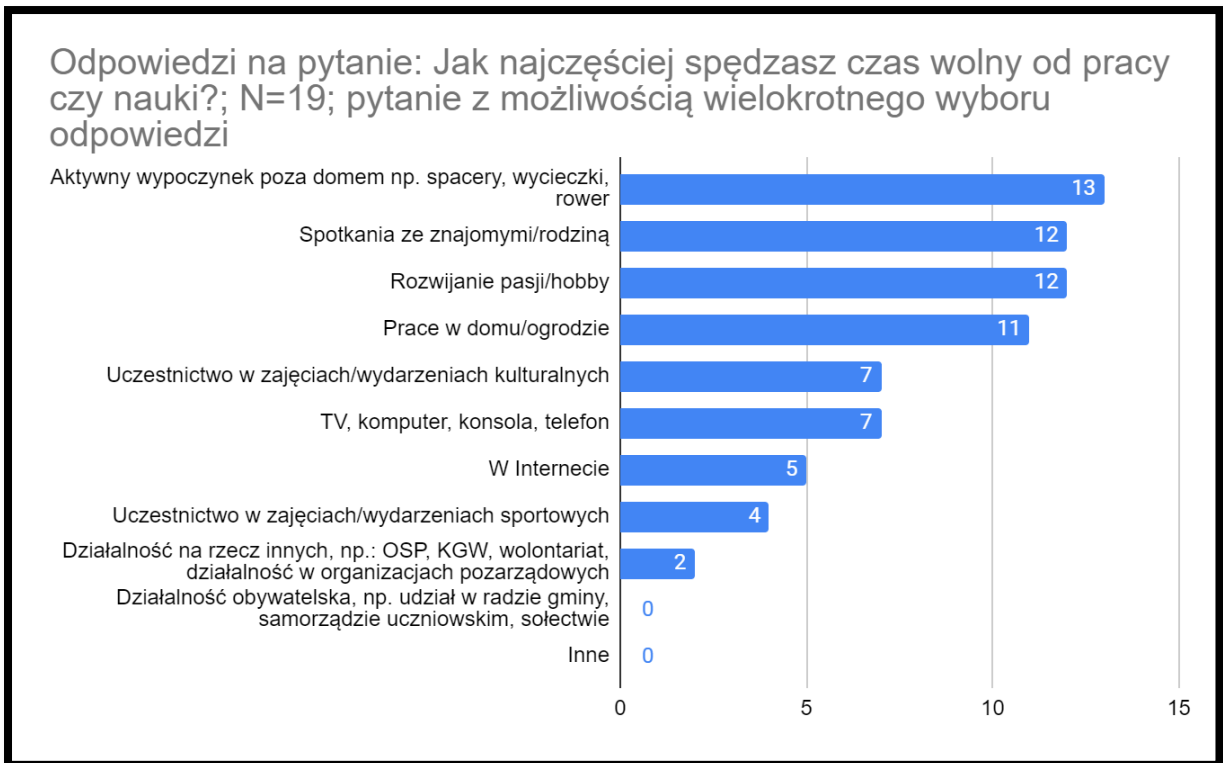

Czas wolny

Kolejnym tematem badań i ankiety jest kwestia czasu wolnego - jak mieszkańcy go spędzają i jak oceniają dostępne lokalnie możliwości?

Dominującą aktywnością wskazywaną jako sposób spędzania wolnego czasu jest aktywny wypoczynek poza domem, np. spacer, wycieczki, rower (13). Kolejne dwie odpowiedzi wskazywano 12 razy i były to spotkania ze znajomymi czy rodziną oraz rozwijanie pasji czy hobby. 11 razy wskazano pracę w domu, ogrodzie. Po 7 razy wskazywano uczestnictwo w zajęciach czy wydarzeniach kulturalnych oraz media: TV, komputer, konsolę i telefon. 5 osób zaznaczyło, że spędza czas w Internecie, a 4, że na zajęciach sportowych. Tylko dwa razy wskazano aktywność na rzecz innych, czyli m.in. działalność w KGW, OSP, organizacjach bądź wolontariacie.

Warto podkreślić, że najliczniej wskazywane odpowiedzi dotyczą aktywności, które w dużej mierze mogą być niezależne od lokalnej oferty czy miejsc spotkań – to działania realizowane, przynajmniej w ciepłych porach roku, na łonie natury i odnoszące się do prywatnych relacji oraz zainteresowań i pasji. Nie możemy jednak określić, czy to, że są one najczęściej wskazywane wynika z upodobań, czy z konieczności dostosowania do realiów dnia codziennego i dostępnej oferty czasu wolnego.

Takie samo pytanie zadano w grupie seniorskiej uczestniczącej w Dyskusyjnym Klubie Książki. Najliczniej wskazano czas spędzany ze znajomymi bądź rodziną (13) oraz prace w domu i ogrodzie (12). Po 7 razy wskazano uczestnictwo w zajęciach/wydarzeniach kulturalnych oraz aktywny wypoczynek. Kolejność wybieranych odpowiedzi w tej grupie jest więc bliska odpowiedziom uzyskanym w ankiecie.

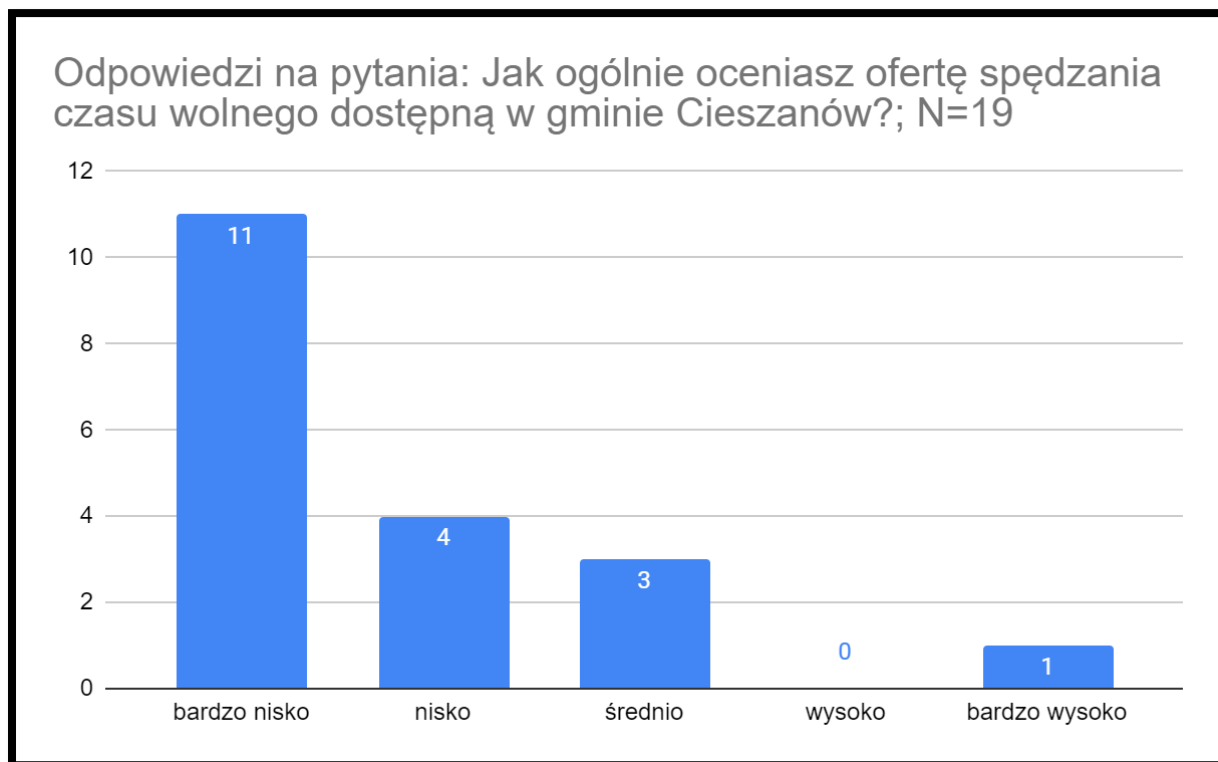
Odpowiedzi na pytanie: Jak najczęściej spędzasz czas wolny?; N=15, możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi

Czas wolny – wersja idealna

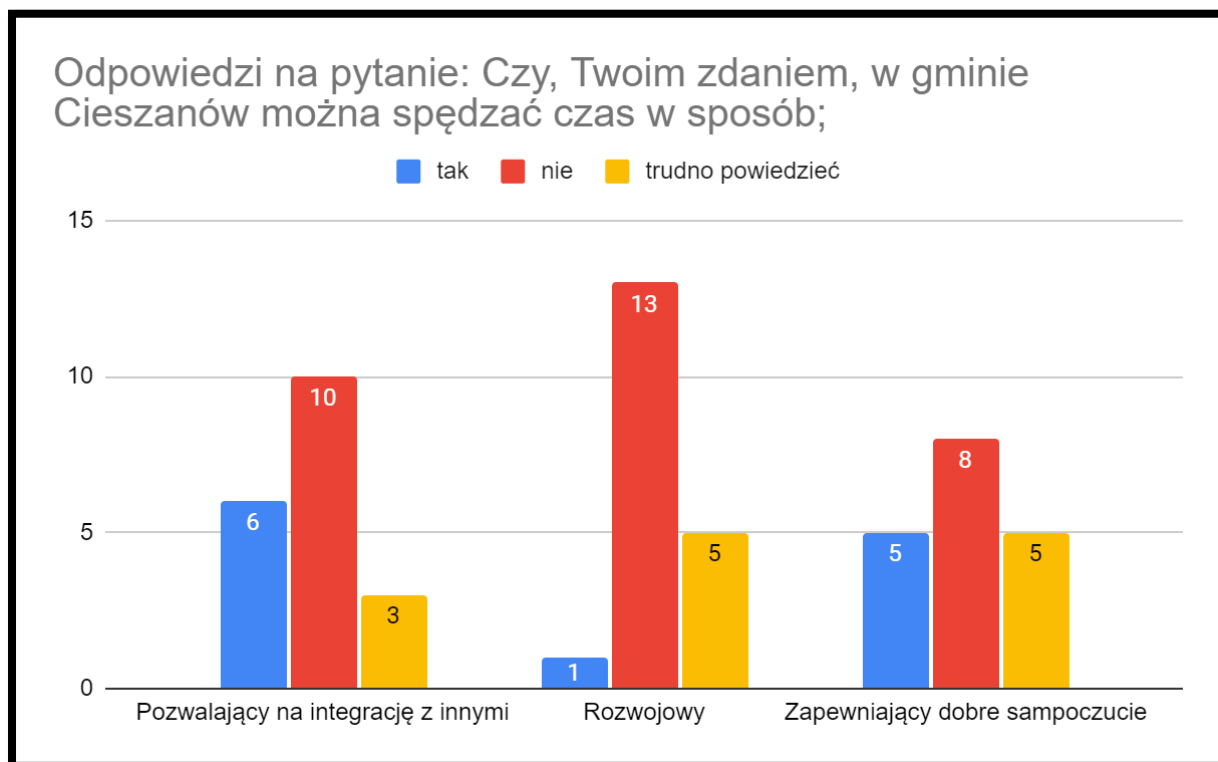
W ankiecie osoby wypełniające miały możliwość odpowiedzieć w pytaniu otwartym o tym, jak chciałoby spędzać czas wolny. Odpowiedzi udzieliło 12 osób. 4 razy pojawiło się określenie aktywnie/czynnie. Wśród wskazywanych działań kulturalnych pojawiło się: kino, teatr, masowe imprezy. Jedna osoba napisała, że zależy jej na aktywności sportowej, inna - na jeździe terenowej na motorach. Wśród pomysłów pojawia się też aktywność nad wodą oraz na świeżym powietrzu czy wyjazdowa (wycieczki). Jedna osoba zapisała, że chciałaby spędzać czas *“w jakiś ciekawy sposób, robiąc coś nowego, rozwijającego”* (wypowiedź z ankiety). Inna osoba wymieniła potrzebę zaistnienia miejsca do spędzania czasu przez rodziców z dziećmi: *“Chciałabym spędzać ten czas razem z dziećmi, ale z możliwością również odpoczynku czy relaksu dla rodzica. Miejsce przyjazne rodzicom i dzieciom.”* (wypowiedź z ankiety).

Mieszkańcy i mieszkanki wypełniający ankietę ocenili ofertę spędzania czasu wolnego dostępną w gminie Cieszanów. W tym zakresie 11 osób wskazało ocenę bardzo niską, a 4 niską, co w połączeniu z 3 ocenami średnimi i zaledwie jedną bardzo wysoką, sprawia, że można uznać, że ogólna ocena wśród uczestników ankiety jest negatywna.

W kolejnym pytaniu poproszono o doprecyzowanie oceny w 3 wymiarach: możliwości spędzania czasu w sposób pozwalający na integrację, w sposób rozwojowy i w sposób zapewniający dobre samopoczucie. W pierwszym wymiarze 6 osób potwierdziło, że ich zdaniem, w gminie można spędzać czas w sposób pozwalający na integrację z innymi. 3 osoby wskazały odpowiedź „trudno powiedzieć”, natomiast 10 osób wybrało odpowiedź negatywną. W odniesieniu do możliwości spędzania czasu w sposób rozwojowy 13 osób wybrało odpowiedź przeczącą, 5 „trudno powiedzieć” i zaledwie jedna osoba odpowiedziała twierdząco. W trzecim wymiarze, dotyczącym możliwości spędzania czasu w sposób zapewniający dobre samopoczucie, 8 osób wybrało odpowiedź twierdzącą i po 5 osób odpowiedź twierdzącą oraz odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Biorąc pod uwagę odpowiedzi na powyższe pytanie ponownie trzeba wskazać, że dominują odpowiedzi negatywne. Porównując trzy perspektywy, w oparciu o oceny osób wypełniających ankietę, lokalna oferta spędzania czasu wolnego w najmniejszym stopniu spełnia rolę rozwojową, a w większym stopniu jest oceniana pozytywnie, jako pozwalająca na integrację z innymi i zapewniająca dobre samopoczucie.

Realizacja pasji i zainteresowań

Dla dopełnienia informacji o ofercie i możliwościach realizacji różnych działań w czasie wolnym w gminie zapytano jeszcze o to, czy jest możliwe, by w gminie realizować swoje zainteresowania i pasje oraz, co ewentualnie wspiera bądź utrudnia ten proces.

Jedna osoba wskazała, że może realizować swoje zainteresowania i pasje w gminie, ale przydałoby się więcej inicjatyw ich dotyczących. Również jedna osoba wskazała, że możliwości realizacji pasji są częściowe:

Średnio, lubię uczyć się języków obcych i w gminie Cieszanów brakuje szkół językowych. Ponadto lubię w wolnym czasie jeździć na rolkach i w Cieszanowie nie brakuje mało uczęszczanych dróg w dobrym stanie by to robić.

Wypowiedź z ankiety

Pozostałe osoby odpowiedziały przecząco, ale jedynie część z nich dała szersze informacje - główne uzyskane informacje odnośnie czynników utrudniających bądź ułatwiających realizacji pasji są następujące:

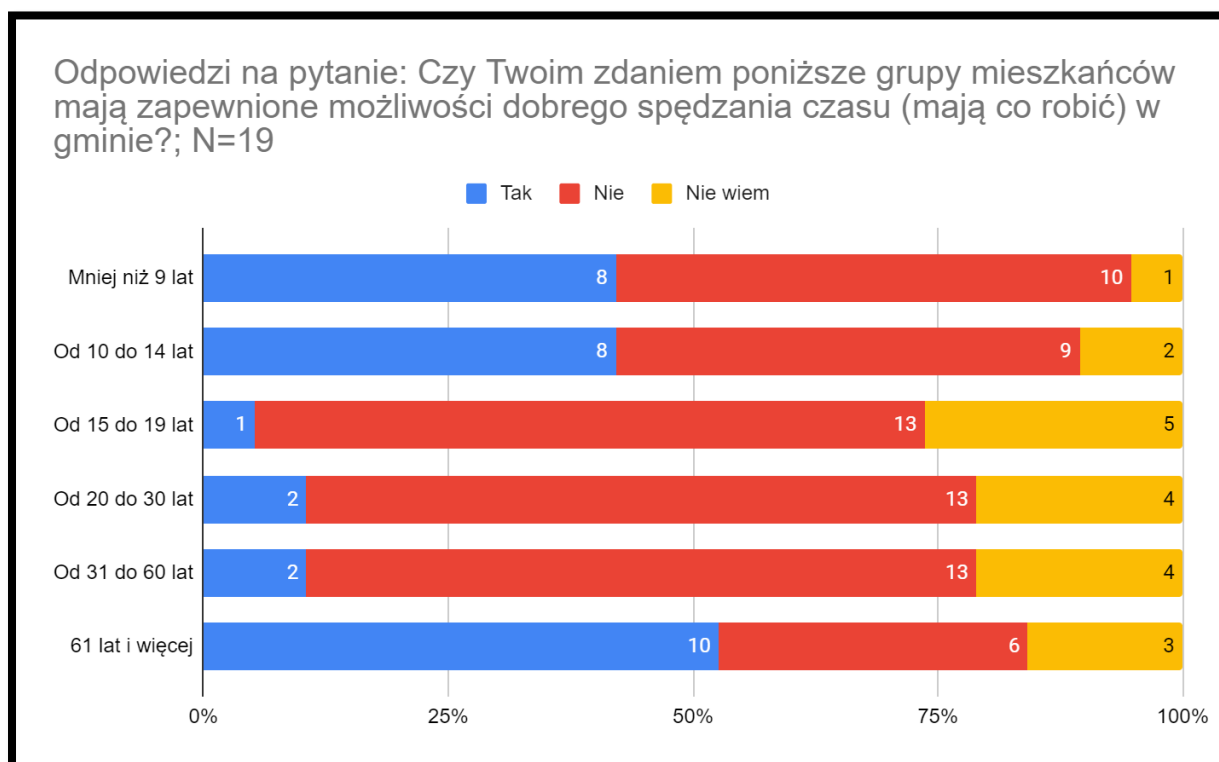
- utrudniająca lokalizacja,
- brak zapotrzebowania bądź środków finansowych na niektóre aktywności,
- brak możliwości,
- brak zaangażowania,
- brak miejsca dla młodzieży: *"Przeszkadza brak miejsc i możliwości, np. brak siłowni gdzie większość nastolatków mogłaby realizować swoje pasje i odnaleźć zajęcia pozalekcyjne."* (wypowiedź z ankiety)

Ponadto jedna z osób wskazała, że trudnością jest też lokalna mentalność ale w wypowiedzi temat ten nie został rozszerzony.

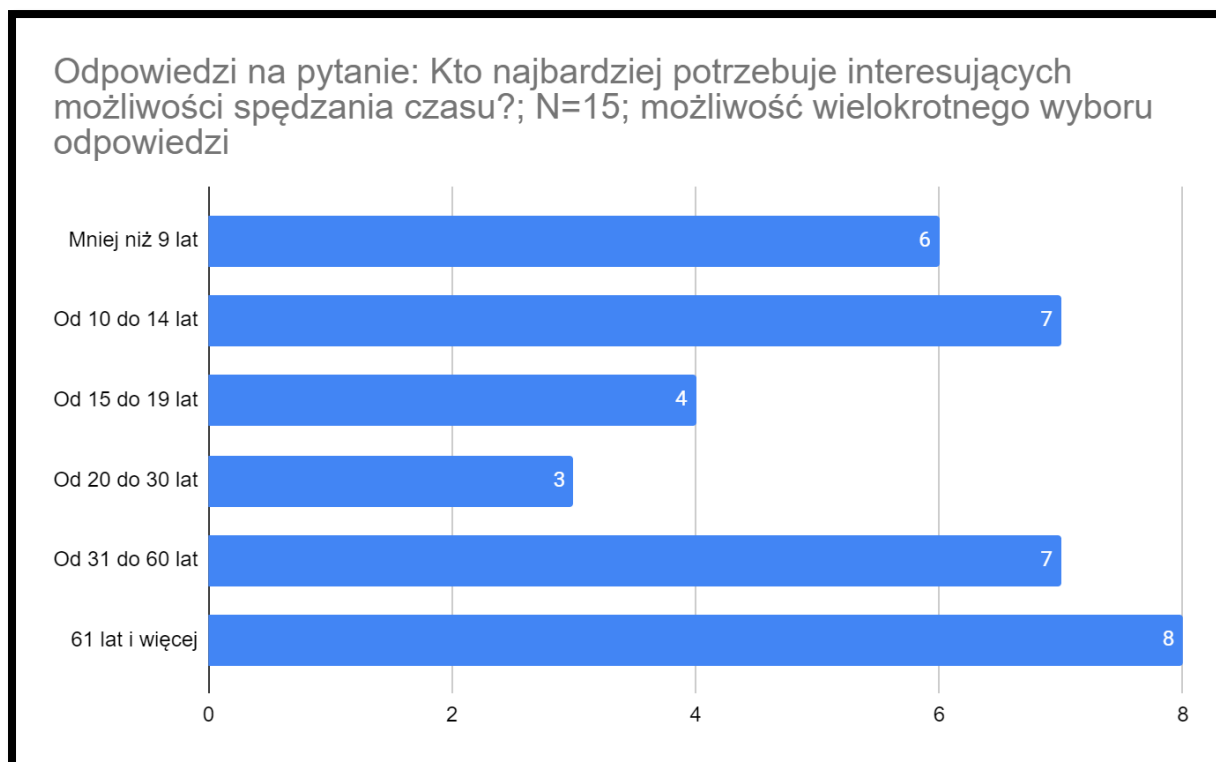
Oferta czasu wolnego a grupy wiekowe

Osoby wypełniające ankietę wskazały, które grupy ich zdaniem mają lub nie, zapewnione możliwości spędzania czasu wolnego. Najwięcej pozytywnych odpowiedzi dotyczy grupy seniorskiej (61 lat i więcej), dzieci do 9 roku życia oraz dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 14 lat.

Zdaniem osób wypełniających ankietę najmniejszą ofertę działań (najwięcej odpowiedzi "nie") mają osoby w wieku od 15 do 19 roku życia, od 20 do 30 roku życia i od 31 do 60 roku życia.

Osoby uczestniczące w spotkaniu Dyskusyjnego Klubu Książki odpowiadały na podobne pytanie wskazując grupy, które ich zdaniem najbardziej potrzebują interesującej oferty spędzania czasu. Tu jednak najczęściej wskazywały własną grupę wiekową - przedział 61 lat i więcej (8 odpowiedzi), a następnie dzieci i młodzież w wieku 10-14 lat (7) oraz dorosłych w wieku 31 - 60 lat (7). 6 osób wskazała dzieci poniżej 9 roku życia. Najmniej wskazań dotyczyło grup wiekowych 20-30 lat (3) i 15 - 19 lat (4) a więc kategorii wiekowych wskazanych przez respondentów ankiety, jako posiadające najmniejszą ofertę realizacji czasu wolnego w gminie. Być może różnica ta wynika z tego, że na pytanie patrzono przede wszystkim z perspektywy swojej grupy wiekowej i jej potrzeb, a więc z perspektywy grupy aktywnej i chętnie angażującej się w kolejne działania.

Miejsca spotkań

W każdej społeczności ważne są miejsca spotkań - formalne i nieformalne, które pozwalają na integrację i wspólne spędzanie czasu

W ankiecie zapytaliśmy o to, które grupy mają swoje miejsca spotkań i tu najczęściej odpowiedzi wskazało grupę seniorską (11). Sporo osób uznało też, że miejsca spotkań mają najmłodsze grupy - dzieci do 9 roku życia i dzieci i młodzież w wieku od 10 do 14 lat (po 8 wskazań). Pozostałe grupy były wskazywane rzadziej - młodzież 10-14 lat (4 razy), dorośli 20-30 lat i 31-60 lat (po 3 razy).

W otwartym pytaniu, które wypełniło 14 osób wskazano popularne miejsca spotkań. Listę uzupełniono o wypowiedzi przekazane w ramach wywiadów oraz podczas warsztatów podkastowych. Jak widać mieszkańcy i mieszkanki w pełni korzystają z lokalnej infrastruktury i to ona w dominującym stopniu służy im, jako miejsca spotkań:

- szkoła,
- kąpielisko,
- skatepark,
- Centrum Kultury i Sportu,
- Biblioteka Publiczna,
- szkoła,
- Dom Seniora,
- park w Cieszanowie,
- park koło ronda,
- plac zabaw (to bardziej dla młodszych mieszkańców),
- stadion,
- kebab,
- Kościół,
- wieża widokowa.

Wymieniona również dwie nazwy miejscowości – Brusienka i Brusienka Wenecja.

Gmina Cieszanów w perspektywie osób badanych

Osoby wypełniające ankietę zostały poproszone o refleksję na temat ich otoczenia, gminy i swoich potrzeb. W tym celu w ankiecie utworzono trzy otwarte pytania: o to, co najbardziej lubiane, o to, czego brakuje i o marzenia związane z gminą.

Na pytanie, o to, co jest najbardziej lubiane w gminie odpowiedzi udzieliło 12 osób. Wymieniono:

- czas Festiwalu Rockowego CRF i sam festiwal - 4 odpowiedzi
- bliską obecność natury, lokalną przyrodę - 3 odpowiedzi
- kąpielisko
- spokój
- park.

Można podejrzewać, że częściowo odpowiedzi te wiążą się z ulubioną formą spędzania czasu - docenieniem okolicznej przyrody stanowiącej tło dla aktywnych form spędzania czasu wolnego.

Braki i potrzeby

Mieszkanki i mieszkańcy wypełniający ankietę wskazali następnie braki, jakie w ich perspektywie dotyczą gminy. Tę listę można podzielić na potrzeby infrastrukturalne, dotyczące aktywności i oferty czasu wolnego oraz inne uwagi.

a) Braki i potrzeby w obszarze infrastruktury

- siłownia,
- drogi rowerowe,
- miejsca, gdzie można rozpaść ognisko (np. wiata i palenisko),
- miejsca spotkań dla młodzieży dostępne także w zimie,
- galeria handlowa,
- nocne oświetlenie ulic,
- kosze na śmiecie przy głównych ulicach miasta,
- lepszy skatepark.

b) Braki i potrzeby w obszarze aktywności i oferty czasu wolnego

- sala zabaw dla dzieci, otwarta w sobotę i niedzielę,
- restauracja z bawialnią dla dzieci: *"Restauracji, w której można smacznie zjeść mając na oku dziecko w zabezpieczonej przestrzeni."* (wypowiedź z ankiety)
- ogródek piwny,
- miejsca umożliwiające spotkanie ze znajomymi *"miejsca do posiedzenia przy kawie; miejsca czynnego w godzinach nocnych (przynajmniej w czasie wakacji - jakiś klub, miejsce gdzie młodzi ludzie mogliby się integrować)", "Miejsca gdzie można wyjść ze znajomymi zwłaszcza w sezonie jesienno zimowym i posiedzieć dłużej niż do 20 czy 21 bo do tej godzinny są czynne restauracje"* (wypowiedzi z ankiety)
- dyskoteka,
- Dni Cieszanowa,
- większa ilość imprez,
- organizacja różnych wydarzeń sportowych w sezonie letnim, np. rajdów rowerowych,
- różnorodność wydarzeń.

Ponadto pojawił się głos wskazujący, że w lokalnej ofercie czasu wolnego brakuje rozmachu działań i rozgłosu. Pojawiły się też głosy wskazujące, że w gminie brakuje wszystkiego.

Wśród elementów brakujących wymieniono także konkretną edycję Festiwalu: *“Festiwalu Cieszanów, gdzie grał Słoń, Grubson, Mery Spolsky oraz Majka Jeżowska”* (wypowiedź z ankiety)

Marzenia

Trzecie pytanie zamykające refleksję o gminie dotyczyło marzeń z nią związanych. W tym zakresie pojawił się dwukrotnie Cieszanów Rock Festiwal, choć opinie te były różne. Jedna osoba sugerowała, że chciałaby, żeby CRF zakończył działalność i na to miejsce powstał inny festiwal *“z innym typem muzyki gdzie osoby w każdym wieku i z gminy i okolic będą mogli przyjść i rozerwać”* (wypowiedź z ankiety). Jeszcze inna osoba wskazała, że chciałaby powrotu do konwencji Cieszanów Festiwalu. Pojawił się też głos, że marzeniem byłaby coroczna impreza, jak CRF, na 20-30 tysięcy osób.

Pozostałe pomysły w dużym stopniu wiążą się ze wskazanymi wcześniej brakami:

- pomysł, by z lodowiska zrobić salę zabaw dla dzieci (na wzór Powerland w Biłgoraju),
- sklep w pobliżu przedszkola,
- miejsce ze smacznym jedzeniem,
- basen dla dzieci,
- skatepark,
- trasa motocrossowa,
- profesjonalna siłownia, wskazywane przede wszystkim jako potrzeba młodzieży,
- więcej wydarzeń w Cieszanowie.

Kilka marzeń dotyczyło kondycji gminy. Po pierwsze pojawiła się potrzeba większej ilości miejsc pracy, perspektyw dla młodych ludzi, które sprawiłyby, że tych młodych będzie w gminie więcej.

Jedna z osób opowiedziała o marzeniu dotyczącym rozwoju gminy: *“chciałabym by gmina Cieszanów rozwinęła się i zaczęła dorównywać miastom takim, jak Lubaczów czy nawet Jarosław”* (wypowiedź z ankiety).

O potrzeby zmian zapytano także młodzież biorącą udział w warsztatach podcastowych. Ich uczestnicy i uczestniczki wskazali tu następujące hasła, które jak widać w dużej mierze pokrywają się z tymi przekazanymi przez ankietę:

- otworzyć sklep Żabka,
- wybudować kino,
- większy skatepark,
- więcej miejsc rozrywki i spędzania czasu,
- więcej sklepów,
- dobra restauracja,
- więcej imprez i koncertów znanych artystów,
- powstanie siłowni.

Potencjał młodzieży

W badaniach chcieliśmy przyjrzeć się sytuacji i potencjałowi młodzieży. W tym celu w ankiecie prześleliśmy odpowiedzi młodzieży skupiając się na wieku 10 - 14 lat. Spośród 5 osób z tej grupy biorących udział w ankiecie 2 oceniły swój poziom aktywności nisko, dwie średnio i jedna wysoko. Na pytanie o chęć większego zaangażowania jedna osoba odpowiedziała twierdząco a pozostałe 4 wybrały opcję "nie wiem". W pytaniu o postrzegane bariery grupa ta wskazała różnorodne odpowiedzi ale prawie każda z pięciu osób zaznaczyła między innymi tę opcję: "Brak narzędzi – programów, projektów czy wydarzeń umożliwiających zaangażowanie". W odniesieniu do pytania o czas wolny również pojawiły się różnorodne odpowiedzi ale jednocześnie każda z osób zaznaczyła spotkania ze znajomymi oraz inne, różnorodne odpowiedzi. Biorąc pod uwagę powyższe zestawienie można wnioskować, że ta grupa wiekowa potrzebuje wzmocnienia w zakresie edukacji o aktywności, wskazania możliwości włączenia się w działania społeczne czy kulturalne, rozumienia sensu i znaczenia zaangażowania, jak również wskazania możliwych korzyści z aktywnej postawy.

Tematowi młodzieży poświęciliśmy dwa wywiady pogłębione, jeden z pracownikiem młodzieżowym i jeden z przedstawicielką grupy wiekowej 15 - 20 lat. Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków.

W gminie obecna jest młodzież starszych klas szkoły podstawowej i jednocześnie w tej grupie wiekowej brakuje wychodzenia z inicjatywą, poczucia sprawczości czy świadomości tego, że można starać się wejść we współpracę z którąś z instytucji czy w jakiś inny sposób wpłynąć na realizację swoich pomysłów i potrzeb. Z drugiej strony są sygnały, że instytucje są otwarte i chętne do współpracy z młodymi ludźmi. Starsza młodzież spędza na terenie gminy mniej czasu ponieważ dojeżdża już do szkół poza Cieszanowem. To właśnie w gronie tej młodzieży obserwuje się więcej aktywności, choć obecnie bardziej już w środowisku szkół ponadpodstawowych. To osoby, które zaczynały nieraz od wolontariatu, potem były aktywne m.in. w radzie młodzieżowej. Być może wciąż jest to grupa, która byłaby zainteresowana działaniem na terenie gminy? Wymagałaby jednak dostosowania grafików aktywności do czasu, który spędzają na miejscu - a więc weekendów, wakacji i, w roku szkolnym, popołudni i wieczorów.

W ankiecie pojawił się w kilku miejscach głos o tym, że młodzież potrzebuje swojego miejsca spotkań (młodzi dorośli też) - miejsca, gdzie można posiedzieć dłużej i też w zimnych porach roku. Osoby biorące udział w wywiadach potwierdzają tę potrzebę. Jedna z osób wskazała, że być może rozwiązaniem byłoby, żeby w niektóre dni Biblioteka i Centrum Kultury i Sportu były dłużej czynne (np. do godziny 24), żeby to tam mogła się spotykać młodzież i młodzi dorośli, ale też uczestniczyć w ofercie tych instytucji, w takich późniejszych porach.

Obecnie ofertę dla dzieci i młodzieży realizuje kilka podmiotów: CKIS, Biblioteka Publiczna, Fundacja Folkowisko, szkoły. Oferta może jednak nie być wystarczająca, nie sięgać do wszystkich zainteresowań indywidualnych osób, czy też nie trafiać do wszystkich grup wiekowych. Trudnością jest mała liczebność społeczności, co z jednej strony sprawia, że na popularność ewentualnych działań nakładają się indywidualne, personalne sympatie i antypatie, z drugiej zaś, że trudno zebrać odpowiednio liczne grupy podczas zajęć, nie wspominając już o opłacalności komercyjnych przedsięwzięć (np. tak często wspominany pomysł restauracji czy kawiarni).

Wśród lokalnej młodzieży są osoby bardziej aktywne, być może potrzebują jednak wsparcia w znalezieniu pomysłu na działania, włączeniu się w istniejące inicjatywy czy poszukiwaniu sposobu na realizację swoich pomysłów. Wyzwaniem jest odnalezienie osób mających potencjał, by być lokalnymi liderami i liderkami. Warto też mieć na uwadze, że w kontekście aktywności pojawia się

nieraz wolontariat (WOŚP, działania w ramach ekipy w czasie Festiwalu Folkowisko) jako początek drogi. Możliwe więc, że promocja możliwości wolontariackich także może pozwolić na zachętę do społecznego angażowania się młodych ludzi.

Wnioski i rekomendacje

Choć większość osób wypełniających ankietę oceniło swoje zaangażowanie nisko bądź średnio to jednocześnie 10 na 19 osób zaznacza, że chciałoby być bardziej aktywnymi. W pytaniu o bariery aktywności bardzo często pojawiają się odpowiedzi mówiące o braku możliwości, interesujących tematów czy narzędzi do większego zaangażowania. Biorąc pod uwagę te informacje można wnioskować, że w społeczności są osoby gotowe i chętne do tego, by zwiększyć swoją aktywność, potrzebują jednak wsparcia i zaproszenia do konkretnych działań, wyznaczenia drogi do zaangażowania.

Grupą wiekową, która w opinii osób ankietowanych jest aktywna, ma ofertę działań i miejsce spotkań są osoby seniorskie. Najmniejsza oferta i możliwości dotyczą zdaniem osób badanych grup wiekowych począwszy od starszej młodzieży (15 - 20 lat), młodych dorosłych i osób w wieku średnich. Ogólne oceny oferty lokalnej w zakresie spędzania czasu wolnego są raczej niskie. Jednocześnie wśród wskazywanych braków i marzeń w dużym stopniu pojawiają się nie tyle pomysły działań, ile sugestie inwestycyjne - na czele z miejscem spotkań dla młodzieży i siłownią. Takie miejsce pozwala nawiązywać relacje, integrować się, ale także brać odpowiedzialność za dbałość o lokal i zasady jego użytkowania. Miejsce spotkań jest szczególnie ważne w kontekście zimnych miesięcy.

W wywiadach pogłębionych podkreślono, że wśród młodzieży są osoby aktywne, a wśród instytucji - chęć współpracy. Bazując na tym potencjalne, oraz na potrzeby edukacji obywatelskiej i w zakresie aktywności można poszukiwać opcji działań uczącej inicjowania i oddolnego kreowania pomysłów działań i wydarzeń, a następnie poszukiwania wsparcia w oparciu o lokalne możliwości (instytucji, jak również narzędzi partycypacyjnych, jak np. inicjatywa lokalna). Warto postawić nacisk na wychowywanie młodzieży do aktywności i do samorządności tak by kolejne pokolenia również były wskazywane, jako aktywne. Zaangażowana młodzież, mająca poczucie sprawczości i wpływu na życie lokalne oraz swoje otoczenie to inwestycja w przyszłość gminy, daje bowiem szansę na to, że więcej młodych ludzi spojrzy na gminę jako na swoje miejsce na świecie i będzie chciało zostać i rozwijać się właśnie tu.